

Nabarajyen

Conte en bozo-tigemaxoo

Nabarajyen

Nabaradjén l'escroc

Livre de conte en langue bozo-tigemaxoo

Raconté par Maama Thienta

à Mopti en 2006

Illustrations : Rebekka Sagara

Illustrations : The Art of Reading 2.0, © 2001 SIL

2ème édition avril 2011

© Equipe Bozo 2011

BP 76, Sevaré (Mopti)

République du Mali

N n'a sag'a ma, n n'a saga xalujwɔn
kwɔn ma.

A tɔɔ rɔɔ Nabarajyen. A rɔɔ kwɔn ga
in nan sin. A ka kale siin a
xalanbeena. A rɔɔ yee in nan ga nɔwu
gu syen naan faɲada ni.

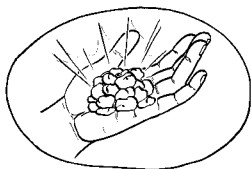
Kadaa ka, Nabarajyen in fayi hal'a
gulun. Fyera ka gaana xen a numaa. A
so a se in nan te maa in na fyera kire,
fyera maan ga be ye baa nuxaan i.

A nan a jawaawi sala ḡwɔn ga maan
fyera sii ni. A woo in nan te maa in de
foyi mana a faa y'a di a na so kenu
muluxalu lama mana in te. Nan gu
woo a te maa in gu so a mana.

A nan so kenu taamu lee. Nabarajyen
tɛmɛ so in kewuxalu syexalu tɛgemayi
kun bye.

Yee in nan be bɔɔ tyeme ye jan. Nan
gu gaana kenu gu l'a ga. Nan gu a
tele : « Sawu ḡa, an ga be maa rɔɔ

wale ? » A woo in nan te : « An diine saani. »

Nabarajyen kenu gu syen lee b'a swɔɔ syexalu gu buu i hal'a kuyeya.

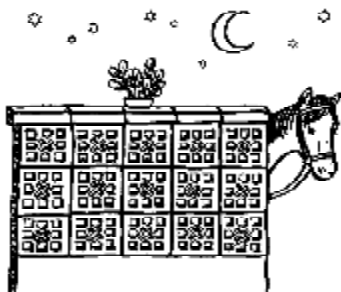
A so a tin nɔwumaɲa fan. A woo a te : « Nɔwumaɲa, sye ga n sin, a ga kenu rɔɔ lama soo. » Nɔwumaɲa a jawaawi : « N g'a syana, nkaa a na gulu n-kwɔn saa n jan. N n'a tɔɔ sala

t  n  ni. » Nabarajyen woo a te :
«  w n di baasi ni, sabi a na saa an
sin  w nswon an yere gu gu a xayi an
naa ga, kyen  di be lo ye. »

N wumaņa in  w ye jyen syo sye gu
xarintoo xere.

Y'e kire waxadu maan, ye sye gu xari
g n. Sye gu saa g n hali juun kele.
 w  gye be n wumaņa kiini bayi in

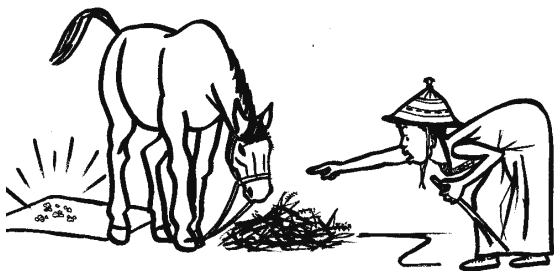

kyemu faa. A kii syen, y'e teeje la sye
gu xarintoo gu ga.

Ye siŋe syen, ye baara sye gu tin gu
syen ga faxaana kenu baana ga.

Nɔwumaŋa xɛɛɛ jɛn syo lo

Nabarajyen tɔɔ i bye. Gereŋwɔn n-
kwɔn, ŋwɔ n-kwɔn so a xen bye.

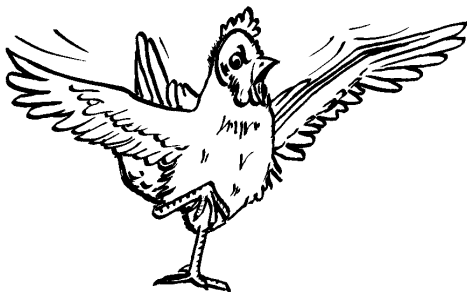
Nabarajyen siɲena gu, nɔwumaɲa
woo a te : « An sye gu, an na lawu
maan syen se, n g'a syana ŋwɔn ga. »
Nabarajyen a jawaawi maa sawu
hunu nɔwumaɲa rɔɔ ni, in di b'a
swɔɲɔ kuyeni. A na in yaa de in
belefaafayiya ni. Nɔwumaɲa duɲe
ŋwɔn maa.

Sye gu kuu siiyon wale mwɔ sii di
siŋɛ a xarintoo g'i. A kuu siiyona gu,
ye so a tɔnɔ yala kɛnu gu kuyɛya. Ye
siŋɛna gu, ye lɔ syesoo gu naan siin ye
x'a sigiri hali ye banda, ye di foyi xayi
yɛ. Ye so a se nɔwumaŋa te maa ye di
kɛnu sii xayi sye gu xarintoo g'i.

Nɔwumaŋa tɛmɛ in kunujwɔnye kiini
syo lɔ Nabarajyen tɔɔ i.

Ye siŋɛna gu ŋwɔn baara Nabarajyen
bayi a kunba i.

A swa xaanabala b'a jwɔɔ sa mana i
b'a xari in nan xaan na. Kunujwɔn gye
gaana Nabarajyen kun. A woo ye te
ye na in nan tɛmɛ kun bye ye faa. Ye
tɛmɛ a kun ye faa.

Ye siɲɛna nɔwumaɲa fan gu,
Nabarajyen woo nɔwumaɲa te : « An
taa dɛ, ki na bɔɔ jyɛmu bɔɔɔya. Ki gu
bɔɔ faamu. Nɔwumaɲa woo :
« Haya. » Y'e fayi, ye ga jyɛmu.

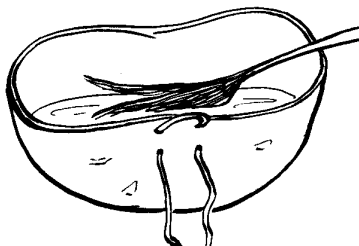
Nabarajyen nan woo in ga in laa ɓɔ jyemu g'i lama, Nabarajyen giri be kii be namu lee be swa jwɔɓ maan g'a nan xaan na gu budi. Nan gu in tɔmɔ gɔn nɔɔ i. Nɔwumaŋa giri be kii, a woo ye ga jyemu rɔɔ, in d'a se a te a na mɔɔ waa. Nabarajyen woo : « Xa ku tɔɔyi n ma be ku kiini, ŋwɔn di n naa ga di foyi ni. »

Naafije ka tun g'a sin, a ŋwɔn lee be jii sa xaapɔn i. A in kire a so in taa in nan xuma be naafije gu sube xaapɔnjii g'i b'a fiigi in nan xuma kwɔn, a a

fiigi a xuma fendee, a a fiigi a xuma
siiyon lama, nan gu kii be in taa.

Nɔwumaŋa numaansa ye fayi kuun
ga. A giri be Nabarajyen xen syo in
jan. A woo a te : « N xanaaxalu, an g'a
too ki di swɔɔɔ. Fumaan g'an sin gu, n
mayin nɔwumaŋaye rɔɔ sin. A n le n
te an n'a tooro n ma. Ye an n'a tooro
n ma, a gu lema n te namayin. »

Nabarajyen a jawaawi : « Ɔwɔn di
baasi ni n g'a tooro an ma. »

Ye swɔŋɔye se bɔɔ te. Ye mɛyɛ,
nɔwumaŋa a san a sin.

Kadaa ka, nɔwumaŋa jɛngɛɛya, a
woo in ga be kawufii wale.

Nɔwumwɔ gye syɛn tɛɛya. A woo ye
te in ga be fɔn ka wale fumaan ye di
dari b'a sii xayɪ.

A in namuxalu lee be in yaalu kwɔn
xaanabala. Jamaa kii kuuru tin. A in
tɔɔyi jama gu te : « Xa ma gwo, xa
tyɛrɛn kɔri, n ga b'a kiini sawu. »
Jama gye kii tyɛrɛn kɔri tin.

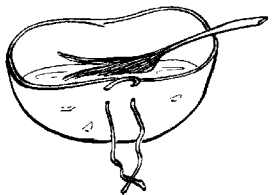
Nɔwumaŋa lɔ in jan g'i, a naafijɛ gu
lee, a in kirɛ a jii sa xaɔŋɔn ka i. A be
in taa in yaalu gu xuma. A naafijɛ gu

lo xaarɔn g'i, a a sabi syo yaalu gu
maa kwɔn, a a sabi a maa fendee, a a
sabi a maa siiyon. Yaalu gu di kii, a
xaarɔnjii gu syen kuba syo a xuma.
Yaalu gu di kii. A woo ku di mɛyɛ. A
xaarɔn gu faxaan jii ga xwa b'a kub'a
xuma hali tɔɔyi n-siiyon. Ŋwɔn syen i
yaalu gu di kii.

A baar'a jaa di bayi, a in kunujwɔnye
kiini syo lo Nabarajyen tɔɔ i.

Nabarajyen be. Nɔwumaɲa bayi
jyɛmu gu jaa i b'a se a te. Nabarajyen
temɛ woo a te :

« Waxadu maan an g'a
wale gu, an a se n te
ra ? Fumaan la an di a

se n te gu, ḡwɔn nɔɔ laa hali n faa g'a
too, n di b'a kiini saḡɔn n di fumaan
ḡaa too. »

Nɔwumaḡa kii kuuru tin. A woo in
kunuḡwɔn gye te maa ye na
Nabarajyen yaa keesu niḡi b'a laa xari
be so a ḡɔn digejii niḡi. Kunuḡwɔn gye
tɛmɛ a kun baa ya keesu niḡi b'a xari.
Y'a tiḡɛ b'e teenḡela dige ga.

Ye ga syo siŋe nɔwu gu yee dige gu naan syen, seenaan tɔɔ kwɔn be xeɛ hali kunujwɔn gye beɛ i. Ye tɛmɛ keesu gu yaa nɔɔ i be jɔgi seenaa gu faa.

Ye xeele a faa hali ye ga mana be kale. Ye laaya keesu gu maa, ye di seenaan gu kire, ye banda. Soo ye be syeɛgɛ bye, Nabarajyen ga xoo siya gu syen se : « N woo n d'a fwo be yaa de nɔwumaŋa ni, x'a siina n na yaa d'a ni. N d'a hana wayi n d'a buna nyenu be yaa de

nɔwumaŋa ni, hali ye xa ga n waa
ɾɔɔ ! »

Ŋwɔn ɾɔɔ niŋi filaanxalu ka xεε ɾɔɔ.
A gaana mwa jyemu xoo boyi keesu
niŋi. A be in taa keesu gu xuma be
Nabarajyen tele filamaxoo i.

Nabarajyen tɛmɛ woo : « Ye woo n na
fayi de nɔwumaŋa ɾɔɔ ni, n woo n d'a
fwa. Ye woo ye na n yaa d'a ni
xarawa. »

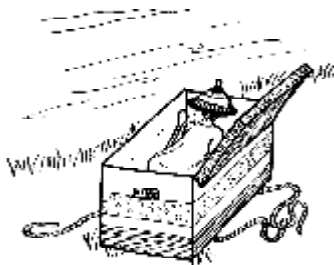
Filaanxalu gu tɛmɛ woo a te : « Yeee !
An ga sabi ɾɔɔ ni ! Ye woo ye g'an yaa
nɔwumaŋa ni an g'a sye an di ŋwɔn
fwa. Y'an di jigena, an de duwaawuna
hunu. »

Filaanxalu keesu gu laa jyen be
Nabarajyen baari be loo a togo i.

Nabarajyen teme di foyi wale a gaana
keesu gu xari hal'a goyin. A in kire b'a
se xalu gu te m'a di nowumanaya laa
ni, ye tun ga be so in waa roo.

Nabarajyen xeele syo in sworo.

Soo waxadu ka maa, kunujwon gye
siye. Ye keesu gu tija b'e teenje la
dige ga. Soo ye be siye. Filaanxalu gu

ga kuuru b'a se : « N di Nabarajyen
ni ! N de Nabarajyen ni ! N de
Nabarajyen ni ! » Kunujwɔn gye ga kii
kuuru tin b'a se foyi di an hada kalee
wayi hunu.

Ye siɛ dige laa lama, y'a gɔn syo
digejii g'i, be ye xɔɔɔ lo.

Ye siɲɛ na nɔwu g'i, ye so nɔwumaɲa
fan b'a se a te m'a xɛɛɛ gu bayi in
syɛn faa.

Nabarajyen xayi lama wale a ga
swɔɛna.

Kadaa ka, Nabarajyen in xɛɛɛ be
bayi syo nɔwu naan. A na xɛɛ
maanye syɛn ga, ye ga bɔɔ kyɛɲa.

Kareye g'a se maa Nabarajyen nɔɔ ni,
kareye g'a se a d'a ni.

Nabarajyen in miila hal'a gulun, fyera
ka gaana xen a numaa xwa. A so
fwono i be jiminta, tundu yee lolɔ san.
A so ye tin nɔwumaŋa fan.

Nɔwumaŋa ŋaa saa Nabarajyen maa
lama, a bwo xudi. A woo : « Ku ga

Nabarajyen ነጋ ነጋ ni ra t'a funekama ነጋ
ni

Nabarajyen a jawaawi : « Nabarajyen
yere yere gu ነጋ ni. »

« N d'a se ye na an ነጋ ንጋ jii i ra ? »

« ጋከከ ነ ነጋ yere gu ni. N sigetጋ gu,
n di foyi ጋaa baa, ጋከከ ነጋ laa n
syegge bye. Y'a di ጋከከ ni ንጋ n len
beena maan, n d'a too sala n tun gu
syegge bye. An yaalu gu teme xeeneye
ga n sin : A woo n n'a la an ga. A woo
teme y'an ga hini an na be, y'a di
ጋከከ ni in de yaafe an maa, saabi an
ጋጠጠጠጠጠጠ ነጋ wale ጋከከጋጋጋጋ di mayin.

A woo tɛmɛ in ga hini bye, nkaa in de
bye di an nɔɔ n be. »

« Ye mwɔ na so laaxara i, an tuu ga
maa bye ra ? »

« Siga d'a i. »

« Ye ηwɔn ni, n ga syo pyenu saan'Ala
te. »

« Y'an faa ga be so, an ga keesu xolo
mana, be lɔ a niñii in g'a sye an n yaa
baana maan i.

« Ye mwɔ na so laaxara i, an ga syeɛɛ,
ɲwɔn di baasi ni, nyenu n gu so. »

Juun kelena gu, ye so keesu xolo lee
be so a la nɔwumaɲa ga. A tɛmɛ in
myeni be in saa keesu gu niɲi.

Kunujwɔn gye keesu gu lee be dige
faa mana. Ye siɲena gu, Nabarajyen
woo ye te maa ye na keesu yaa gɔn,
saabi in na yaalu ka kire gɔn, xɛnɛ ga
in siin, nɔwumaɲa na ɲwɔn se a te.

Nabarajyen in tulaani nɔwumaɲa maa
b'a s'a te : « Maan na so laaxara i, a
tuu di syeɛɛ xwa, n di so tɛmɛ saɲɔn n
be syeɛɛ. Ala na gɔn fayimani an te
bon te, Ala na badaa saa gu nɔɔni an
te.»

Nabarajyen syege bye nɔwu g'i be tubali kɔriyaye xen. Ye be waxadu maan, a woo ye te : « Xa tubali kɔri nɔwu taa syen i b'a se ye te maa nɔwumaɲa so ɲiɲintoo soo a be be Nabarajyen nɔɔ ga nɔwumaɲa ni. »

Nɔwumaŋa di syεge bye xwa,
Nabarajyen yaa de nɔwumaŋa ni
kunu beenaaya gu rɔɔ niŋi.

*N na n kamaa lee gere maan, n n'a yaa
gɔn.*

© 2011

Equipe Bozo Sevaré

Cell: 73-12-64-51

